

ЯВИЩЕ КОНВЕРСІЇ В МОВНО-ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ

Процес постійного розвитку мови, який є результатом розвитку різних сторін людської діяльності, призводить до збагачення словникового складу мови різними шляхами. До цих шляхів належить так звана конверсія.

Конверсія – явище, притаманне словотвірній системі англійської мови. Деякі лінгвісти називають її безафіксною деривацією. Термін «конверсія» вперше з'явився в роботі Генрі Світа «Нова англійська граматика» в 1891 році [6, с. 54].

Поняття «конверсія» існує в лінгвістиці більше тридцяти років, проте на сьогоднішній день учені не прийшли до єдиної думки про його природу, водночас визнаючи існування конверсивів у синтаксисі, лексиці, граматиці. В одному ряду з конверсивами згадуються синоніми, антоніми, діатези, трансформації, перифрази.

Конверсія як засіб словотвору була продуктивною на всіх етапах розвитку англійської мови, але вона стає ще більше активною в середині 90-х років ХХ століття. Однак не всі конверсійні одиниці, які активно функціонують у сучасному мовленні, зафіксовані в словниках. Більшість дослідників використовують діахронічний підхід у вивченні цього явища, що не дає змоги проаналізувати конверсію у сучасному аспекті. Кількість лексичних одиниць, утворених за допомогою конверсії в англійській мові, з кожним роком зростає і це вимагає додаткових наукових досліджень [1, с. 164].

Проблема виявлення умов виникнення конверсії є предметом полеміки між багатьма дослідниками. Одні лінгвісти вважають, що конверсія виникла на початку ХІІІ ст., коли в парадигмі дієслова, як і в парадигмі іменника, відбувалася уніфікація форми основи, а їх морфологічні форми збіглися внаслідок граматичної омонімії. Інші вважають, що вона існувала ще у давньоанглійській мові. У мові Шекспіра та Мільтона конверсивне і префіксально-конверсивне словотворення відбувається вже за всіма тими зразками, які продуктивні дотепер: *easy*, *adj*; *easy*, *adv*; *besot*, *v*; *bedog*, *v*; *beflea*, *v*. Остаточо механізм конверсивного словотворення сформувався у період становлення літературної англійської мови (ХV–ХVІІ ст.). Вважаючи конверсію у діахронії поширеним способом словотворення, вчені наводять різні дані про її продуктивність в англійській мові [3, с. 223].

Аналіз конверсійних пар у різні історичні періоди показує, що конверсія як один із типів словотвору була продуктивна на кожній стадії розвитку англійської мови і продуктивна сьогодні [2, с. 33].

Незважаючи на високу продуктивність і активність зазначеного лінгвістичного феномену, суть його, проте, не зовсім зрозуміла, чому

існують принаймні два протилежних пояснення. У зарубіжній лінгвістиці це явище розглядається як вживання одного й того ж слова у функціях різних частин мови, або функціональний перехід із однієї частини мови в іншу.

У книзі 1996 року, яка присвячена частинам мови і зміні характеристик однієї і тієї ж форми, Петра М. Фогель детально розглядає конверсію як немарковану зміну категоріальних ознак слова і відмічає можливість вважати її не словотвірним явищем, а синтаксичним. Саме так вона трактує аналіз конверсії Г. Світа та інших англійських лінгвістів і повертається до історії вивчення конверсії, також до виділення особливих категоріальних ознак у іменника та дієслова, поліфункціональності слова в англійській мові [7, с. 80].

Явище «конверсії» потрапило в поле зору британських граматистів порівняно рано. А. Лейн підкреслював, що дієслова можуть утворюватися від іменників і прикметників додаванням дієслівного закінчення до іменника, або прикметника [5, с. 35].

Інший англійський граматист Дж. Грінвуд пише, що багато іменників та деякі прикметники (іноді й інші частини мови), які вживаються замість дієслів, стають функціональними дієсловами. Наприклад: *a house – to house, fish – to fish, an oil – to oil*. Він перший із граматистів звернув увагу на синтаксичну особливість цього явища [4, с. 115].

Розглянувши вищезначені підходи до визначення поняття «конверсія» в мовно-історичному контексті, можна дійти висновку про його неоднозначність та багатоваріантність трактувань. Однак не можна заперечити той факт, що конверсиви є діючим і живим утворенням, особливо в сучасній англійській мові, що пояснюється особливостями її граматичної структури та специфікою словотвору.

Список використаних джерел:

1. Крет О. Д. Конверсія як один із шляхів збагачення словника англійської мови / О. Д. Крет // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2005. – № 17. – С. 164–165.
2. Раєвська Н. М. Лексикологія англійської мови / Н. М. Раєвська. – К., 1979. – 159 с.
3. Руда О. В. Дослідження конверсії в історії англійської мови / О. В. Руда // Збірник наукових праць Львівського національного університету імені Івана Франка. – 2009. – С. 223–226.
4. Greenwood J. An essay towards a practical English grammar / J. Greenwood. – London, 1968. – 115 p.
5. Lane A. A key to the art of letters / A. Lane. – London, 1700. English linguistics, 1500–1800. A collection of facsimile reprints, by R. C. Alston, № 171, Menston, The Scholar Press limited 1979. – 135 p.
6. Sweet H. A New English Grammar, Logical and Historical, Part 1,

Introduction, Phonology, and Accidence / H. Sweet. – Oxford, 1950. – 350 p.

7. Vogel P. M. Wortarten und Wortartenwechsel. Zur Konversion und verwandten Erscheinungen im Deutschen und in andern Sprachen / P. M. Vogel. – Brl., 1996. – S. 99.